अन्नमयस्य तत्रोक्तेस्तथात्वम्। वाङ्मनसाख्ये सत्त्वप्रधाने १४मनस्तत्त्वे १५अहङ्कारतत्त्वे च "सात्त्विको राजसश्चैव तामसश्च त्रिधा मनः" सां०प्र० धृतवाक्यम्। "सात्त्विकमेकादशकं प्रवर्त्तते वैकृताद्दहङ्कारात्" सां०सू० एकादशानां पूरणमेकादशकं मनः षोडशात्मकत्वमध्ये सात्त्विकम्। अतस्तद्वैकृतात् सात्त्विकाहङ्कारादुत्पद्यते, इत्यर्थः। "वैकारिकस्तैजसश्च तामसश्चेत्यहं त्रिधा। अहङ्कारतत्त्वादिकुर्वाणान्मनो वैकारिकादभूत्। वैकारिकाश्च ये देवा अर्थाभिव्यञ्जनं यतः" सां०प्र०४० वाक्यम्। १६अध्यवसायादौ च "अध्यवसायो बुद्धिर्धर्मो ज्ञानं विराग ऐश्वर्यम्। सात्त्विकमेतद्रूपं तामसमस्माद्विपर्य्यस्तम्" सां०का०। "सात्त्विक एकादशकः प्रवर्त्तते वैकृताद्दहङ्कारात्। भूतादेस्तन्मात्रः स तामसस्तैजसादुभयम्" सां०का० "प्रकाशक्रियास्थित्यनेकादशकं इन्द्रियगणः सात्त्विको वैकृतात् सात्त्विकादहङ्कारात् प्रवर्त्तते" तत्त्वकौ०।

साद्नी स्त्री सादयन्ते रोगा अनया सद्-णिच्-करणे ल्युट्-ङीप्। कटुक्यां राजनि०।

सादि पु० सद-इञ्। १सारथौ हेमच० २योद्धरि उज्ज्वलदि० ३अश्वसङ्घे त्रि० ४शयौ पु० संक्षिप्तप्रकारः।

सादिन् पु० सद-णिनि। १अश्वारोहकर्त्तरि अमरः। २गजारोहिणि ३रथारोहिणि च मेदि०। ४अश्वसङ्घे त्रि० स्त्रियां ङीप्।

साट्टश्य न० सदृशस्य भावः ष्यञ्। तद्भिन्नत्वे सति तद्गतभूयोधर्मरूपे उपमानधर्मे। तत्र सादृश्यं सप्तपदार्थातिरिक्तः पदार्थ इति मीमांसकाः। तन्मतसूत्रं सप्तावल्यां "सादृश्यमतिरिक्तः पदार्थ इति मीमांसकाः"। तन्मतञ्च उपमानचिन्तामणौ निराकृतम् उपमानशब्दे १२३५ दृश्यम्। सादृश्यप्रधाना इवादिनिपाताः सदृशादिशब्दाश्च तत्र इवादिभिः निपातैः सादृश्याभिधाने प्रतियोग्यनुयोगिनोः समानविभक्तिकत्वं, गौरिव गवयः चन्द्रमिव मुखं गवयतीत्यादि। अन्ये तु गवादिशब्दा एव गोसदृशे लाक्षणिकाः इवादिशब्दास्तवालक्षणायां तात्पर्य्यग्राहका इत्याहुः तत्रोपमाभिधानाम्ना तस्याभिधाने प्रतियोगिनि तृतीया षष्ठी च। तत्रोपमाख्यां योगे तु षष्ठ्येव। सादृश्ये च एकस्य प्रतियोगिताऽन्यस्यानुयोगिता तत्र प्रतियोगिन उपमानत्वमनुयोगिन उपमेयत्वमिति। उपमानोपमेयभावस्य द्वयोः सम्बन्धेऽपि प्रसिद्धत्वे वोपमानता। तत्र काव्ये नेत्रादिकूनां कृत्रिमोपमानतया वर्णनं युक्तं तद्विपर्यीतं कविकल्पनतायां यथा "नेत्राः सर्पादिभङ्गाख्याः केयपाशस्य चामरः। नीलकण्ठकलापोऽपि, धम्मिल्लस्य विधुन्तुदः। सीमन्तस्य चाध्वदण्डो ललाटस्याष्टमी विधुः। मकरश्च, कपोलस्य चन्द्रः स्यात् सुकुरः स्तनौ। भ्रुवोः खड्गधनुर्यष्टी रेखापल्लवसञ्चयः। दशनकोरकरिणमदिरास्वप्ननाशनम्। कुसुटं नीलमम्भोजं, स्तुतेर्दीपः सपाशकः। नाभायाः स्युस्तु वंशाधोमुखतूणीरचञ्चवः। तिलप्रसूनदण्डौ चाधरस्य नवपल्लवः। बिम्बीफलं प्रवालं च, दन्तानां मौक्तिकावलिः। कुन्दाद्यिमणीजानि हीरकादि, स्मितस्य च। ज्योत्स्ना पुष्पाणि पीयूषं, श्वासस्याम्भोजसौरभम्। जिह्वायाश्चोद्भवो च वाग्वा भङ्गापदध्वनी। वीणावाद्यं मधु सुधा, मुखस्य चन्द्रमास्तथा। कम्भोजदर्पणौ चापि चिबुके दर्पणाभकम्। कण्ठस्य कम्बुरसस्य कुम्भो बाह्वोस्तु वल्लरी। सचामरकरीशाखापाशाः, पाणितलस्य तु। पल्लवशाकुलोनां तु पल्लवोऽम्भोजपत्रकम्। दीपो नवदलं चैव चम्पकं, नखसन्ततेः। रत्नतारेन्दुपुष्पाणि, स्तनयोः कुम्भौ घटौ। कुम्भिकुम्भौ गिरी चक्रौ बिल्वे, मध्यस्य वेदिका। सिंहमध्यं वज्रमध्यं क्षीणद्रव्यञ्च कथ्यते। उपमानानि रोमाख्याः रेखायेवाञ्चसञ्चयः। नीलकान्तमणीधूमलताहिरदशुण्डकाः। नाभेरम्भोजनावर्त्तौ हृदो विवरकूपकौ। त्रिवल्या वीचिसोपाननिःश्रेणयो, जघनस्य तु। पुलिनं पीठफलके, नितम्बस्य स्थलं पुनः। पर्वतः पृथिवी स्थूलोपलं वस्तु च यन्महत्। जर्वोः कदलिकाखम्भेभकरो करभस्तथा। जङ्घादयस्य स्तम्भाद्यास्य नवपल्लवः। कम्भोजं च गतेर्हंसखञ्जनहिदतां गतिः। इमान्यन्यान्यपि स्त्रीणां पुंसामपि समानि तु। पुंसां रूपोपमानानां विशेषः कोऽपि कथ्यते। स्कन्धस्य वालिदृषभस्कन्धौ बाह्वोरहीश्वरः। वक्षसि हरिणस्तथा स्तम्भागलदण्डकाश्च, वक्षसः। शिलापट्टकपाटे च प्रमत्ताञ्जगतिर्गतेः। यशसः कुन्दचन्द्राद्याः शुभ्रवर्णोपमा मताः। प्रतापस्याग्निसूर्य्यौ च वाडवाग्नी रवेः करः। अश्रुपुष्पादयश्चैव रक्तवर्णपदार्थकाः। पुण्यस्य गौर्द्वचवीजं संस्कारोऽङ्कुर एव च। शुक्लवर्णाः पदार्थाः ये तेऽत्यन्त परिकीर्त्तिताः। सामर्थ्यस्य महद्दन्तु पञ्चास्त्रविक्रमादिकम्। नीतेर्लताद्रिः साध्वीस्त्री ज्वाला दीपस्य कीर्त्तिता। आदेशस्योत्कटेष्टादिर्वैदग्ध्यं गरोर्वचः। शासनस्य स्त्रिराज्यं च प्रारम्भस्य कीर्त्तितम्। पापस्य